

Nr 282.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen om beviljande av medel till en extra division i Svea hovrätt; given Stockholms slott den 12 mars 1920.

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

för beredande under år 1921 av tillfällig förstärkning av Svea hovrätts arbetskrafter med en extra division för behandling av vädjade mål och till hovrätten instämnda tvistemål å extra stat för år 1921 bevilja ett förslagsanslag, högst kronor 40,070.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Östen Undén.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållit inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 12 mars 1920.*

N ä r v a r a n d e:

Hans excellens herr statsministern BRANTING,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena friherre PALMSTIERNA,
Statsråden: UNDÉN,
THORSSON,
OLSSON,
SANDLER,
NOTHIN,
NILSSON,
ERIKSSON,
SVENSSON,
HANSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Undén anmälde ärende rörande avlåtande till riksdagen av proposition om beviljande av medel till beredande under år 1921 av *tillfällig förstärkning av Svea hovrätt med en extra division*. Därvid anförde föredraganden:

Sedan Svea hovrätt från och med den 1 oktober 1896 förstärktes med en division, som överflyttades från Göta hovrätt, bestod Svea hovrätt till den 1 september 1904 av sju divisioner. Från och med sist nämnda dag har hovrätten arbetat på åtta divisioner, ehuru den åttonde divisionen först från och med år 1918 varit uppförd å ordinarie stat.

Redan vid behandlingen av frågan om åttonde divisionens uppförande på ordinarie stat var uppmärksamheten fäst å angelägenheten av att hovrätten därutöver förstärktes med tillfälliga arbetskrafter för avarbetande av den då förekommande balansen av instämnda och vädjade mål. I det yttrande till statsrådsprotokollet, som åtföljde propositionen till 1917 års riksdag i nämnda ämne, hänvisade dåvarande chefen för justitiedepartementet därtill, att balansen å mål av nämnda art från den 1 januari 1905, eller från årsskiftet näst efter det den extra divisionen började sin verksamhet, till den 1 januari 1917, ingalunda minskats utan i stället stigit från 1,292 till 1,567 eller med omkring 21,3 procent. Denna omständighet syntes, anförde departementschefen, med full tydlighet giva vid handen, att hovrätten hade ett fullt konstant behov av den förstärkning av arbetskrafterna, som åttonde divisionen utgjorde. För att lätta det tryck, som den dåvarande balansen utövade på arbetet i hovrätten och som i hög grad fördröjde rättskipningen därstädes, syntes det till och med bliva nödvändigt att i en nära framtid, när det ekonomiska läget bättre tilläte det, tillfälligtvis insätta en extra division utöver de då arbetande divisionerna. Under förutsättning att tillströmningen av instämnda och vädjade mål ej komme att under de närmaste åren förete en avsevärdare stegring, skulle balansen av dylika mål kunna genom en dylik åtgärd på en tidrymd av cirka tre år nedbringas till ungefär normalt omfång.

Någon dylik förstärkning av hovrättens arbetskrafter har dock ej kommit till stånd.

Emellertid har Svea hovrätt nu i en till Kungl. Maj:t ingiven, den 9 mars 1920 dagtecknad skrivelse framhållit, att, sedan nyssnämnda yttrande fälldes, förhållandena i hovrätten väsentligen försämrats, och att, enligt vad arbetsredogörelsen för år 1919 utvisade, ställningen nu vore sådan, att hovrätten ansett sig icke längre kunna uppskjuta att fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på saken.

Svea hovrätt.

Till utredning angående ställningen åberopar hovrätten till en början följande tablåer:

Tablå över instämnda och värdjade mål åren 1905–1919.

Å r	Från föregående år balanserade	Under året inkomna	Summa	Under året avgjorda	Till nästa år balanserade
1905	1,292	1,438	2,730	1,502	1,228
1906	1,228	1,547	2,775	1,498	1,277
1907	1,277	1,434	2,711	1,543	1,168
1908	1,168	1,528	2,696	1,511	1,185
1909	1,185	1,680	2,865	1,531	1,334
1910	1,334	1,678	3,012	1,620	1,392
1911	1,392	1,801	3,193	1,770	1,423
1912	1,423	1,762	3,185	1,762	1,423
1913	1,423	1,778	3,201	1,541	1,660
1914	1,660	1,753	3,413	1,813	1,600
1915	1,600	1,676	3,276	1,699	1,577
1916	1,577	1,761	3,338	1,771	1,567
1917	1,567	1,723	3,290	1,755	1,535
1918	1,535	1,899	3,434	1,609	1,825
1919	1,825	1,909	3,734	1,648	2,086

Tablå över övriga mål 1913–1919.

Å r	Från föregående år balanserade	Under året inkomna	Summa	Under året avgjorda	Till nästa år balanserade
1913	313	1,657	1,970	1,561	409
1914	409	1,516	1,925	1,535	390
1915	390	1,497	1,887	1,456	431
1916	431	1,506	1,937	1,543	394
1917	394	1,731	2,125	1,521	604
1918	604	2,400	3,004	2,097	907
1919	907	1,943	2,850	2,061	789

Till vattenöverdomstolen hava under år 1919 inkommit 8 vädjade mål, vilka alla blivit balanserade till följande år, och 2 besvärsmål, vilka under året avgjorts.

I anslutning till sålunda lämnade uppgifter anför hovrätten i sin nu ifrågakvarande skrivelse följande:

Balansen å *instämnda och vädjade mål* hade sålunda stigit från 1,292 vid ingången av år 1905 till 2,086 vid ingången av år 1920. Anledningen till ökningen vore framför allt att söka däri, att antalet inkomna mål väsentligen stigit eller från 1,438 år 1905 till 1,909 år 1919. Förhållandet mellan antalet avgjorda och antalet inkomna mål hade varit växlande. Under åren närmast före de bägge senaste hade avgjorts något flera mål än de som inkommit. Men under åren 1918 och 1919, då nya mål till osedvanligt stort antal inkommit, hade antalet avgjorda mål ej väsentligt understigit antalet inkomna mål. Antalet avgjorda mål hade ock understigit under nämnda år det antal sådana mål, som under de närmast föregående åren avgjorts. Anledningen därtill vore tydligen den väsentliga ökningen i antalet *övriga mål*, som dessa år krävt behandling. Antalet inkomna sådana mål, vilket år 1913 varit 1,657 hade nämligen år 1918 belöpt sig till 2,400 och 1919 till 1,943; och de avgjorda målen av denna art hade år 1918 uppgått till 2,097 och år 1919 till 2,061 eller för vartdera året över 500 mera än de närmast föregående åren. Icke desto mindre hade balansen av sådana mål nämnda år blivit vida större än den någonsin förut varit. Sedan de så kallade kristidsmålen numera avsevärt minskats, vore det emellertid att antaga att dessa mål skulle nedgå till förut vanligt antal.

Största vikten låge alltså på frågan om nedbringande av balansen å instämnda och vädjade mål. Även om till följd av minskning i antalet övriga mål det kunde förväntas, att instämnda och vädjade mål hädanefter kunde komma att avgöras till något större antal än under de bägge senaste åren, torde dock ökningen icke bliva så stor, att något avsevärt antal mål utöver det, som årligen inkomme, skulle kunna avgöras. Därest nya mål inkomme till lika stort antal som de bägge senaste åren, torde de avgjorda målen icke komma att uppgå till lika högt antal som de inkomna. Härvid vore ock att märka att, sedan vattenmål, såsom nu kunde förväntas, började i något större antal inkomma till vattenöverdomstolen, åttonde divisionen, som tjänstgjorde i sådan egenskap, icke kunde medhinna lika många andra instämnda och vädjade mål som förut. Under förutsättning att hovrättens arbetskrafter icke förstärktes, vore det således att förvänta, att balansen å instämnda och vädjade mål icke kunde nedbringas utan förr komme att ökas. Detta vållade naturligtvis en avsevärd försening av rättsskipningen. Sådan ställningen nu vore kunde det beräknas, att instämnda eller vädjade mål, som ej hade förtursrätt, i allmänhet ej kunde komma till avgörande förr än ej så litet mera än ett år efter det målen inkommit. Hovrätten behövde icke närmare utveckla, vilka olägenheter följde av en sådan försening.

Till åstadkommande av bättring i förhållandena torde icke finnas annan utväg än att hovrätten för någon tid framåt förstärktes med en extra division för avarbetande av balansen å instämnda och vädjade mål. På sätt förut nämnts, hade det vid avgivande av 1917 års proposition beräknats, att den dåvarande balansen skulle med en extra division kunna på tre år nedbringas till normal storlek. Med avseende å den väsentliga försämring i ställningen, som sedan dess inträtt, måste

något längre tid nu atgå innan förhållandena kunde bliva normala. Beslut om inrättande av en extra division torde emellertid, såsom tidigare varit fallet, böra fattas allenast för ett år i sänder.

Hovrätten förbisåge icke, att det med avseende å den rådande personalbristen, vilken medfört avsevärd svårighet att upprätthålla tjänstgöringen på åtta divisioner i hovrätten och än mer att tillgodose behovet av vikarier och biträden at häradshövdingarna under hovrätten, kunde vara ganska ovisst, om tillräckligt kvalificerade personer att därmed besätta de erforderliga nya befattningarna komme att stå till buds; och det vore väsentligen hänsyn härtill, som föranlett att framställning i förevarande hänseende icke tidigare gjorts. Det torde dock vara att hoppas, att svårigheterna skulle kunna övervinnas. I varje fall syntes ett försök böra göras. Lättnad därvid skulle vinnas, om Kungl. Maj:t i möjligaste mån begränsade användningen av hovrättens ledamöter och under hovrätten lydande häradshövdingar för andra offentliga uppdrag, särskilt sådana som icke avsåge rättsskipningen eller den allmänna lagstiftningen. Å angelägenheten därav hade hovrätten redan förut fäst Kungl. Maj:ts uppmärksamhet. Ytterst berodde emellertid möjligheten att få den nuvarande personalbristen avhjälpt på att tillfredsställande avlöningsförmåner tillerkändes befattningshavare i hovrätten och därunder lydande domstolar.

Den personal, som för den extra divisionens inrättande erfordrades, vore fem assessorer och en notarie.

Ordföranden å den extra divisionen borde erhålla arvode lika med övriga ordförande eller med 500 kronor. Arvodena till de extra ordinarie assessorerna torde böra bestämmas enligt samma grunder, som gällde för övriga assessorer, det ville säga att en var av dem skulle erhålla tjänstgöringspenningar såsom ledamot med 2,500 kronor och avlöningstillägg enligt nådiga brevet den 12 november 1919 med 4,500 eller 3,500 kronor, vartill borde komma tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg på sätt därom kunde varda för övriga assesorer stadgat. Till den extra notarien syntes böra anvisas tjänstgöringspenningar såsom notarie med 1,600 kronor och avlöningstillägg enligt nådiga brevet den 12 november 1919 med högst 2,000 kronor, vartill borde komma tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg enligt särskilda bestämmelser.

Nödigt vaktmästarebiträde syntes lämpligen kunna erhållas sålunda, att den extra vaktmästare, som tillkommit, när åttonde divisionen inrättades och som med allenast halv tjänstgöringsskyldighet uppbure 600 kronor i arvode, finge full tjänstgöringsskyldighet och avlönades på samma sätt som den med anledning av krigshovrättens inflytande i hovrätten anställde extra vaktmästaren eller med 1,570 kronor, vartill borde komma dyrtidstillägg.

På grund av vad sålunda blivit anfört hemställde hovrätten, att en extra division måtte få hos hovrätten bildas och med instundande höstsessions början den 10 nästkommande september träda i verksamhet för att, till en början under ett år, handlägga uteslutande instämnda och vädjade mål;

att avlöningen till den ökade personalen vid hovrätten, som i följd härav erfordrades, måtte få utgå enligt vad förut förordats; samt

att vissa närmare angivna avvikelser från den för hovrätten gällande arbetsordningen måtte medgivas.

På sätt förut omnämnts, har redan vid avlåtandet av 1917 års statsverksproposition, i vilken föreslogs uppförande av åttonde divisionen i Svea hovrätt på ordinarie stat, dåvarande chefen för justitiedepartementet gjort gällande, att för avarbetandet av den i hovrätten då förefintliga balansen å oavgjorda mål och ärenden erfordrades, att i hovrätten tillfälligtvis inrättades en extra division, den nionde, vilken beräknades behöva vara i verksamhet under tre år. Att förslag därom dock ej redan då framställdes berodde därpå, att man ansåg, att härför borde avvaktas statsfinansiellt sett bättre tider.

*Departements-
chefen.*

Sedan nu nämnda tidpunkt har, såsom hovrätten framhållit, balansen på oavgjorda mål och ärenden stigit än ytterligare. Medan balanserna å instämnda och vädjade mål, å ena, samt å övriga mål, å andra sidan, vid 1916 års utgång voro respektive 1,567 och 394, voro motsvarande siffror vid 1919 års slut ej mindre än 2,086 och 789. Att en balans av denna storlek innebär ett för den rättssökande allmänheten ytterst kännbart missförhållande, ligger i öppen dag. Såsom belysande i detta avseende må omnämnas, att 1902 års lönerogleringskommitté i det betänkande, som den år 1908 avgav rörande reglering av löneförhållanden m. m. vid rikets hovrätter, i överensstämmelse med vad Svea hovrätt själv tidigare anfört, såsom en normal balans i hovrätten å instämnda och vädjade mål angivit allenast 500.

Den sålunda hopade mängden av mål medför givetvis, att, därest ej särskilda åtgärder vidtagas, snabbheten i rättsskipningen kommer att i hög grad äventyras, och detta icke blott tillfälligtvis utan för lång tid framåt. För avhjälpande härav synes det mig nödvändigt att tillgripa den utväg, som hovrätten föreslagit, eller att förstärka hovrättens arbetskrafter med en extra, nionde division. En viss betänklighet mot denna utväg möter visserligen, på sätt hovrätten också framhållit, i den brist, som för närvarande råder på yngre fullt kvalificerade jurister, vilka ägna sig åt domarbanan. Om emellertid de förslag till bättre avlöningsförhållanden för, bland andra, den vid lantdomstolarna tjänstgörande extra personalen, varom redan beslutits att till riksdagen avlåta proposition, bliva i huvudsak bifallna, synes förhoppning kunna hysas om att berörda brist skall så småningom bliva väsentligen avhjälpd och att rekryteringen av den extra divisionen med kompetent personal icke skall stöta på oöverkomliga svårigheter.

Hovrätten har begärt, att den extra divisionen måtte få inrättas redan med början av innevarande års höstsession eller den 10 september

1920, för att därefter vara i verksamhet tillsvidare under ett år. Detta förslag, som skulle påkalla att medel för ändamålet äskades även på 1920 års tilläggsstat, anser jag mig icke kunna förorda, utan tillåter jag mig i stället föreslå, att ifrågavarande förstärkning av arbetskrafterna tillföres hovrätten först med ingången av år 1921 och att den tillsvidare beräknas att komma hovrätten till del under sistnämnda kalenderår i dess helhet.

Kostnaderna för den extra divisionens verksamhet under år 1921 skulle enligt hovrättens framställning och med huvudsaklig ledning av de grunder, som kommit till användning vid äskandet av medel till de nuvarande extra divisionerna vid rikets båda övriga hovrätter, belöpa sig till 40,070 kronor enligt följande sammanställning:

5 adjungerade ledamöter à högst 7,000 kronor	kronor 35,000
Ordförandearvode.....	» 500
1 t. f. notarie	» 3,600
Ökad vaktmästarhjälp.....	» 970

Summa kronor 40,070.

Medel för nu ifrågavarande ändamål äro icke beräknade i innevarande års statsverksproposition. Denna omständighet torde dock, då här är fråga om ett trängande behov och det för ändamålet erforderliga anslaget ej är av den storlek, att det kan hava någon större betydelse från budgetssynpunkt, icke böra hindra, att proposition i ämnet avlåtes till riksdagen, och kommer chefen för finansdepartementet att sedermera framställa förslag angående beredande av medel härför.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört tillåter jag mig hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande under år 1921 av tillfällig förstärkning av Svea hovrätts arbetskrafter med en extra division för behandling av vädjade mål och till hovrätten instämnda tvistemål å extra stat för år 1921 bevilja ett förslagsanslag, högst..... kronor 40,070.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan fann Hans Maj:t Konungen gott lämna bifall; och skulle proposition i ämnet till riksdagen avlåtas av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Adil Wifvesson.